

Nr 114.

Av herr **Forssman**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1917 åt befattningshavare i statens tjänst.

I Kungl. Maj:ts proposition (nr 129) den 16 mars 1917 angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1917 åt befattningshavare i statens tjänst föreslås i § 1 av de allmänna grunderna för krigstidstilläggs och krigstidshjälp utgående, att befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning blivit av Kungl. Maj:t och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, skola äga uppbära krigstidshjälp med femton procent å, bland andra, följande i samma avlöning ingående slag av kontanta förmåner, nämligen lön, tjänstgöringspenningar och »stadgat minimibelopp av uppbördsprovision vid telegrafverket». Vid telegrafverket finnes nämligen en grupp av tjänstemän, som jämte lön åtnjuta, i stället för tjänstgöringspenningar, uppbördsprovision. Enligt gällande avlöningsreglemente för tjänstemän vid telegrafverket den 11 oktober 1907 är detta förhållandet med samtliga föreståndarna för telegrafverkets stationer, nämligen telefon- och telegrafdirektörer samt manliga och kvinnliga telegrafkommissarier. Dessa tjänstemäns lön utgör:

för manliga stationsföreståndare:

	Begynnelselön	Slutlön
telefondirektör	3,400	4,600
telegrafdirektör av 1:sta lönegraden		
» » 2:dra »	3,000	4,200
telegrafkommissarie av 1:sta lönegraden	3,000	3,800
» » 2:dra »	2,600	3,400
» » 3:dje »	2,400	3,000
» » 4:de »	2,200	2,800

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 3 saml. 62 häft. (Nr 114—115.) 1

för kvinnliga stationsföreståndare:

	Begynnelselön	Slutlön
telegrafkommissarie av 5:te lönegraden.....	1,050	1,800
» » 6:te »	1,050	1,500
» » 7:de »	1,050	1,350

Uppbördsprovisionen beräknas å influtna telegram-, telefon-, abonnemangs-, inträdes- och telefonsamtalsavgifter samt utgår med:

5 % av den del av uppbörden, som ej överstiger 10,000 kronor,		
3 % » » » » » » överstiger 10,000 men ej 30,000 kr.		
1 % » » » » » » » » 30,000 » » 100,000 »		
$\frac{1}{2}$ % » » » » » » » » 100,000 » » 500,000 »		
$\frac{1}{10}$ % » » » » » » » » 500,000 kronor.		

På det att föreståndarna för telegrafverkets minsta stationer, vilkas lön som nyss nämnts är satt så lågt som till 1,050—1,350 kronor, icke skola erhålla allt för låg totalavlönning, stadgar avlöningsreglementet, att provisionen skall utgöra minst 450 kronor. Enligt vad jag från telegrafstyrelsen inhämtat, är det endast ett mycket litet antal av telegrafverkets 160 stationer, vid vilka uppbörden är så ringa, att den ej överstiger 9,000 kronor och vilkas föreståndare alltså uppbära minimiprovisionen. Under år 1916 var detta fallet vid endast fyra stationer.

Genom den ovan anförda, av Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelsen skulle alltså det oegentliga förhållandet inträffa att, under det alla andra statens befattningshavare skulle få beräkna krigstidstillägg å fulla beloppet av såväl lön som tjänstgöringspenningar, telegrafverkets stationsföreståndare, för vilka tjänstgöringspenningarna ersatts med uppbördsprovision, icke skulle få beräkna krigstidstillägg å mer än en, för de flestas vidkommande, mycket ringa del av sin uppbördsprovision, nämligen endast å 450 kronor därav. Då denna uppbördsprovision utgår »efter av riksdagen prövade grunder», synes ingen rimlig anledning till denna uppenbara orättvisa gent emot ifrågavarande grupp av statstjänare förefinnas. Därest, såsom antagligt synes, orsaken till Kungl. Maj:ts förevarande, på löneregleryskommitténs utlåtande (sid. 28 i propositionen) grundade förslag om minimiprovisionens läggande till grund för krigstidstilläggets beräkning är den, att man velat hava ett fixt belopp, å vilket krigstidstillägget skall beräknas, synes detta syfte kunna vinnas genom att låta krigstidstillägget beräknas å beloppet av den varje stationsföreståndare under sistförflutna året tillgodokomna uppbördsprovisionen, vars storlek är i telegrafverkets räkenskaper angiven och som ligger till grund för uppbördsprovisionens utbetalande under innevarande år.

En dylik ändring i de av lönerogleringskommittén och Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelserna synes desto mer berättigad, som det skulle bliva just de lägst avlönade stationsföreståndarna, som skulle bliva lidande genom föreskriften om att minimibeloppet av uppborädsprovisionen skall läggas till grund för krigstidstilläggets beräkande. Enär nämligen krigstidstillägget icke får överstiga 600 kronor, motsvarande 15 procent å 4,000 kronor, är det för dem, vilkas lön uppgår till 3,550 kronor eller däröver, alldeles likgiltigt, om uppborädsprovisionens verkliga belopp eller endast provisionens minimibelopp, 450 kronor, lägges till grund för krigstidstilläggets beräkande, enär dessa stationsföreståndare i båda fallen bekomma samma krigstidstillägg. Enahanda är förhållandet med de fyra stationsföreståndare, vilkas uppborädsprovision, såsom ovan nämnts, utgår med allenast minimibeloppet. För alla de andra stationsföreståndarna eller således — på de nämnda fyra undantagen när — de svagast avlönade bland dem skulle den föreslagna bestämmelsen medföra en fullkomligt oberättigad minskning i krigstidstilläggets storlek. Av den förut införda lönetabellen framgår, att härav skulle drabbas samtliga kvinnliga kommissarier — utom de fyra förut nämnda — samt alla manliga kommissarier av 4:de, 3:dje och 2:dra lönegraderna och de kommissarier av 1:sta lönegraden, vilka icke nått högsta lönen, varemot övriga 1:sta gradens kommissarier samt telefon- och telegrafdirektörerna icke beröras härav. Ytterligare är att märka, att ju lägre på löneskalan en kommissarie står, i desto högre grad får han känning av minskningen i krigstidstillägg. Under det att exempelvis en kommissarie av 1:sta lönegraden med näst högsta lönen, 3,400 kronor, endast gör en förlust av kronor 22:50, skulle en kvinnlig kommissarie med en lön av allenast 1,050—1,800 kronor jämte uppborädsprovision å t. ex. 1,600 kronor, göra en förlust av kronor 172:50 samt en manlig kommissarie av 3:dje lönegraden med begynnelselönen, 2,400 kronor, och en uppborädsprovision av 1,600 kronor likaledes göra en förlust av kronor 172:50 o. s. v.

Till äventyrs skulle någon vilja mot min åsikt, att 1916 års faktiska uppborädsprovision bör läggas till grund för krigstidstilläggets beräkande invända, att då telegrafverkets uppborärd ansenligt ökats under kriget, stationsföreståndarnas provision å uppborärdens också därmed stigit, vadan dessa således redan automatiskt skulle erhållit kompensation för ökningen i levnadskostnader. Gent häremot får jag framhålla, att summan av samtliga stationsföreståndare tillkommande uppborädsprovision ökats från år 1914 till år 1916 med endast omkring 29,200 kronor, att denna ökning, om den hade jämnt fördelats på alla 160 stations-

föreståndarna, icke skulle hava medfört större ökning i inkomst för en var av dem än 185 kronor, men att i verkligheten den ökade uppbörden förekommit huvudsakligen endast vid de allra största stationerna, vilkas föreståndare, såsom förut påpekats, icke beröras av mitt ändringsförslag, under det att de mera svagt avlönade stationsföreståndarnas inkomst från telegrafverket varit tämligen oberörd av telegrafverkets ökade uppbörd.

Om man anställer en jämförelse mellan krigstidstillägget till den provisionsberättigade och den icke provisionsberättigade personalen vid telegrafverket, finner man, att Kungl. Maj:ts och löneregeringskommitténs förslag leder till uppenbara orättvisor. Så till exempel skulle en radiokommissarie eller kontrollör av 1:sta lönegraden med avlöning av 3,800—5,500 kronor jämte dyrortstillägg erhålla krigstidstilläggets maximibelopp 600 kronor, under det att en med dessa i tjänsteställning jämnställd kommissarie av 2:dra lönegraden måste åtnöjas med krigstidstillägg å 457 à 577 kronor och en kommissarie av den högre 1:sta lönegraden skulle icke nå upp till 600 kronors krigstidstillägg, förrän han nått högsta löneklassen. En telegrafist eller vaktföreståndare med avlöning av 1,260—2,100 kronor jämte dyrortstillägg skulle i vissa fall erhålla ej oväsentligt högre krigstidstillägg än till och med en kvinnlig kommissarie av 5:te lönegraden med deras långt ansvarsfullare ställning och därför också högre satta avlöning.

Den kategori av statstjänare, för vilken jag här gjort mig till tolk, utgöres av personer, vilkas avlöning från telegrafverket växlar mellan 1,500 och 4,000 kronor. Enär Kungl. Maj:ts proposition avser att tillerkänna samtliga andra statstjänare med upp till 9,000 kronor fullt krigstidstillägg å 600 kronor, synes det knappast vara nödigt att till stöd för mitt förslag utreda, vilken ökning i statsutgifter detsamma skulle medföra i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag. För att emellertid något belysa jämväl denna sida av saken, får jag meddela, att Kungl. Maj:ts äskande av 1,200,000 kronor i anslag till krigstidstillägg och krigstidshjälp åt telegrafverkets tjänstemän i själva verket är baserat på att de provisionsberättigade tjänstemännen vid telegrafverket skola äga beräkna krigstidstillägg, icke på minimiprovisionen utan på den faktiska uppbördsprovision, som utbetalts till dem under år 1915. Telegrafstyrelsen hade nämligen för löneregeringskommittén uppgivit i januari 1917, då ännu summan av uppbördsprovisionen för år 1916 icke var för styrelsen känd, att kostnaden för utbetalande av 10 procents krigstidstillägg till telegrafverkets tjänstemän skulle medföra en utgift av 728,000 kronor (se sid. 36 i propositionen), därvid, enligt vad styrelsen

samtidigt upplyste, 1915 års uppbördsprovision legat till grund för beräkningarna. Lönerегleringskommittén har, av skäl som angivas å sid. 36—37 i propositionen, uppskattat kostnaden för ett till 15 procent höjt krigstidstillägg till 48 procent högre belopp än för ett 10 procents krigstidstillägg. Om den av telegrafstyrelsen angivna siffran, 728,000 kronor, ökas med 48 procent, kommer man till ett belopp av 1,077,440 kronor, vilken summa kommittén å sid. 38 i propositionen avrundat till 1,080,000 kronor, en avrundning, som möjligen kan hava skett för att möta den ökade kostnad, som genom tillkomsten av nya extra ordinarie befattningshavare kunde uppstå. Läggas till dessa 1,080,000 kronor den å sid. 48 i propositionen till 120,000 kronor beräknade kostnaden för krigstidshjälp åt telegrafverkets befattningshavare, uppnår man just den av Kungl. Maj:t för telegrafverkets del äskade summan av 1,200,000 kronor. Skillnaden mellan 1915 års och 1916 års uppbördsprovision har av telegrafstyrelsen för mig uppgivits belöpa sig till endast omkring 16,000 kronor, varav största delen likväl faller på sådana stationer, vilkas föreståndare av ovan anförda skäl icke beröras av mitt förslag. Då 15 procent å 16,000 kronor icke uppgår till mer än 2,400 kronor eller således till mindre belopp än den av lönerегleringskommittén gjorda avrundningen uppåt vid dess beräkning av det erforderliga anslaget storlek, torde, helst nämnda anslag är endast approximativt beräknat och av förslagsanslags natur, mitt förslag icke påkalla någon ökning i det av Kungl. Maj:t för telegrafverket begärda anslag å 1,200,000 kronor.

Enär jag icke kunnat finna något skäl, varför telegrafverkets stationsföreståndare och just de lägst avlönade bland dem skola försättas i en ogynnsammare ställning än *alla* andra statens befattningshavare och då för övande av rättvisa mot dem ingen ökning i det av Kungl. Maj:t begärda anslag till telegrafverket erfordras, får jag hemställa,

att riksdagen måtte för sin del besluta, att sista raden i § 1 i de av Kungl. Maj:t uti förevarande proposition angivna allmänna grunder för krigstidstilläggs och krigstidshjälps utgående skall lyda: »uppbördsprovision vid telegrafverket under år 1916».

Stockholm den 28 mars 1917.

P. A. Forssman.

